

Antrenörlerin Kullandıkları Öğretim Yöntemleri Ölçeği – Antrenör Sürümünün (AKÖY – Antrenör) Eş Zamanlı Geçerliliği Ve Güvenirliliği

Concurrent Validity And Reliability of Coaches' Use of Teaching Methods Scale: Coach Version (CUTEMS - Coach)

¹Koray KILIÇ

²Mustafa Levent İNCE

¹Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

²Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Yazışma Adresi

Corresponding Address:

Dr. Koray KILIÇ

ORCID No: 0000-0002-9592-7268

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

E-posta: koray.kilic@ahievran.edu.tr

Geliş Tarihi (Received): 28.02.2021

Kabul Tarihi (Accepted): 26.05.2021

ÖZ

Bu çalışmanın amacı Antrenörlerin Kullandıkları Öğretim Yöntemleri Ölçeği Antrenör Sürümünün (AKÖY-Antrenör) daha önce yapı geçerliliği gösterilmiş sporcu sürümüne göre eş zamanlı geçerliliğini (concurrent validity) ve ölçek alt boyutlarının iç tutarlılığını sınamaktır. Ölçeğin antrenör sürümü, sporcu sürümüne benzer şekilde 5'li Likert ölçeğinde cevaplandırılan 11 senaryolaştırılmış öğretim yöntemi üzerine kuruludur (AKÖY – Sporcu; Kılıç ve İnce, 2020). Sporcu sürümünün yapı geçerliliğini inceleyen öncül çalışmada on bir öğretim yönteminin 'antrenör merkezli', 'problem çözüme' ve 'sporcunun tasarladığı/başlattığı' olmak üzere üç faktöre dağıldığı gösterilmiştir. Bu çalışmada, ölçeğin sporcu sürümü çeşitli sporlardan 150 sporcuya, antrenör sürümü ise bu sporcularla çalışan 56 antrenöre uygulanarak, ölçeğin antrenör sürümünün sporcu sürümüne göre eş zamanlı geçerliliği Spearman Korelasyon Analizi ile incelenmiştir. AKÖY-Antrenör'ün iç tutarlılığını değerlendirmek amacıyla ölçek faktörlerinin Cronbach Alfa değerleri hesaplanmıştır. Eş zamanlı geçerlik analizine ait bulgular, ölçeğin "Antrenör merkezli yaklaşım" ($r = .83, p < .01$) "Problem çözme yaklaşımı" ($r = .71, p < .01$) ve "Sporcunun tasarladığı/başlattığı yaklaşım" ($r = .62, p < .01$) alt boyutlarında antrenör ve sporcu veri değerleri arasında güçlü bir anlamlı ilişki olduğunu göstermiştir. İncelenen faktörlerin Cronbach Alfa değerleri sırasıyla 0.86, 0.81 ve 0.69 olarak bulunmuştur. Çalışma bulguları, üç faktörlü Antrenörlerin Kullandıkları Öğretim Yöntemleri Ölçeği Antrenör Sürümü'nün antrenörlerin kullandıkları öğretim yöntemlerini antrenör algısıyla ölçmede kabul edilebilir düzeyde geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin, antrenörlerin öğretim yöntemleri kullanımıyla ilgili mesleki ihtiyaçlarının belirlenmesine ve bu ihtiyaçlara yönelik stratejilerin geliştirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Spor pedagojisi, Öğretim yöntemleri, Antrenörler, Eş zamanlı geçerlik, Güvenirlilik

ABSTRACT

The purpose of this study was to examine the concurrent validity and internal consistency of the scale sub-dimensions of the Coach Version of the Coaches' Use of Teaching Methods Scale (CUTEMS-Coach), according to the athlete version of which construct validity was previously shown. The coach version of the scale is based on 11 scripted teaching methods that are answered on a 5-point Likert scale similar to the athlete version (CUTEMS-Athlete; Kılıç and Ince, 2020). In the previous study examining the construct validity of the athlete version, it has been shown that eleven teaching methods are divided into 3 factors: 'coach-centered', 'problem-solving' and 'athlete-designed/initiated'. In this study, the athlete version of the scale was applied to 150 athletes from various sports, and the coach version was applied to 56 coaches working with these athletes, and the concurrent validity of the coach version of the scale was examined by Spearman Correlation Analysis. In order to evaluate the internal consistency of CUTEMS-Coach, Cronbach Alpha values of scale factors were calculated. The findings of concurrent validity analysis showed a strong significant relationship between coach and athlete data values in the subdimensions of 'Coach-centered approach' ($r = .83, p < .01$), 'Problem-based approach' ($r = .71, p < .01$), and 'Athlete-designed/initiated approach' ($r = .62, p < .01$). Cronbach's alpha values of the examined factors were 0.86, 0.81, and 0.69, respectively. The findings of the study show that the Coaches' Use of Teaching Methods Scale – Coach Version with 3 factors is an acceptably valid and reliable scale in measuring the teaching methods used by coaches with the perception of the coach. The use of the scale is expected to contribute to identifying coaches' learning needs in their use of teaching methods and developing strategies to address these needs.

Keywords: Sport pedagogy, Teaching methods, Coaches, Concurrent validity, Reliability

GİRİŞ

Antrenörlük alanyazınında spora yaşam boyu katılımın ve sporda sağlıklı üst düzey yetenek gelişiminin sağlanabilmesi için çocuk ve gençlerin fiziksel, psikososyal ve motor gelişim unsurlarının birlikte desteklenmesi gerektiği belirtilmektedir (Côté, Strachan, & Fraser-Thomas, 2007). Günümüzde organize sporlara katılımdan beklenen bu bütüncül gelişim unsurlarına uygun olarak son yıllarda antrenörlüğün “pedagojik” bir iş olarak görülmeye başlandığı (Penney, 2006) ve antrenörlerin de sporcu gelişimini “eğitimci bakış açısıyla” ele almaları gerektiği vurgulanmaktadır (Cassidy ve diğ., 2009). Buna göre antrenörlerin sporcuların bilişsel, duygusal ve psikomotor gelişimlerini farklı spor ortamlarının (katılımcı ve yarışmacı) ihtiyaçlarına uygun olarak sağlamaları beklenmektedir. Özellikle spora katılım sonucu çocuk ve gençlerin sporda yetkinlik (teknik, taktik ve fiziksel beceriler), öz güven (öz saygı), bağ (antrenör ve diğerleri ile olumlu ilişkiler geliştirme) ve karakter (diğerlerine saygı, dürüstlük, empati ve sorumluluk duygusu) özelliklerinin gelişmesi beklenir (Côté ve Gilbert, 2009). Bu spor kazanımlarının gerçekleşmesi, antrenörlerin sporcuların gelişim düzeylerini ve spor ortamının gerekliliklerini göz önünde bulundurarak spor eğitimi ortamını ne düzeyde yapılandırabildiği ile yakından ilişkilidir. Dünyada oldukça kabul gören sporcu gelişim modelleri (örn. Uzun Vadeli Sporcu Gelişimi; Balyi, Way ve Higgs, 2013; Gelişimsel Spora Katılım Modeli, Côté ve diğ., 2007), sporda üst düzey performans ve sağlıklı bir gelişim için spor eğitiminin gelişimsel yaşa uygun fiziksel, psikolojik, sosyal ve bilişsel gelişim olanaklarını kapsayıcı ve sporcu merkezli bir yaklaşımla uzun vadede olması gerektiğinin altını çizmektedir. Bunun gerçekleşebilmesi ise antrenörlerin konu alanındaki mesleki yeterlikleri ile sınırlıdır.

Antrenörlük bilgisi genel olarak neyin öğretileceğini temsil eden spor bilimlerinde bulunan (olojiler) bildirim dayalı bilgi (declarative knowledge), nasıl öğretileceği ile ilgili olan pedagojik bilgi ile yöntemsel bilgi (procedural knowledge) ve spora özgü bilgiden oluşmaktadır (Abraham, Collins ve Martindale, 2006). Özellikle yöntemsel bilgi, bildirim dayalı bilgiyi uyarlayarak belirli bir spor ortamının ihtiyaçlarına yönelik kullanabilme yetisidir. Öğretim yöntemleri, öğrenme içeriğinin ve ortamının türüne ve öğrenmeye kimin karar verdiğine göre biçimlenmektedir. Bu faktörlere bağlı olarak öğretim yöntemleri temellerini genel olarak davranışçı, sosyal-bilişsel ve yapılandırmacı öğrenme teorilerinden alır. Davranışçı teoriler öğreten merkezli bilgi birikimi sunarken sosyal-bilişsel ve yapılandırmacı teoriler daha çok öğrenenin merkezde olduğu bilgiyi sunmaktadır. Sporcuların etkili öğrenmesi, antrenörlerin öğretim yöntemi bilgileri ve bu yöntemlerin sporcu öğrenmesinde doğuracağı sonuçlar ile ilgili farkındalıkları ile sınırlıdır (Cassidy ve diğ., 2009, s. 40). Bu bağlamda antrenörlerin farklı ihtiyaçlara yönelik öğretim yöntemleri ile ilgili yüksek farkındalığa ve bu yöntemlerin ne tür öğrenmelere hizmet ettiğine ışık tutan ilgili öğrenme teorileri hakkında derinlikli bilgiye sahip olması gerekir. Mosston’un öğretim yelpazesi (Mosston ve Ashworth, 2002), antrenörlerin öğretim yöntemi repertuarı hakkında farkındalık geliştirmelerini ve bu repertuara bağlı ihtiyaç alanlarının belirlenmesini sağlayacak genel geçer bir kavramsal çerçeve sunar. Mosston’un öğretim yelpazesi yoluyla antrenörler, beceri öğretimine daha geniş bir açıdan bakabilecek ve spor ortamının ihtiyacına uygun en etkili öğretim yöntemini/yöntemlerini uygulayabileceklerdir. Öğretim yelpazesindeki yöntemler beden eğitimi öğretmenleri için tasarlanmıştır. Bununla birlikte bu yöntemler, spor eğitiminin diğer birçok alanında kullanılabilir (Mosston ve Ashworth, 2002).

Mosston’un öğretim yelpazesinde davranışçı, bilişsel ve yapılandırmacı yaklaşımları yansıtan 11 öğretim yöntemi bulunmaktadır (Mosston ve Ashworth, 2002). Bu öğretim yöntemleri, öğrenmeye kimin karar verdiğine dayalı olarak öğreten merkezli yöntemlerden öğrenen merkezli yöntemlere doğru uzanan bir yelpaze gibidir. Bunlar: A) Komut, B) Alıştırma, C) Eşli çalışma, D) Kendini denetleme, E) Katılım, F) Yönlendirilmiş buluş, G) Problem çözme: tek doğru, H) problem çözme: farklı yollar üretimi, I) Öğrencinin tasarımı, J) Öğrencinin başlatması ve K) Kendi kendine öğretme’dir.

Buna göre A, B, C, D ve E yöntemleri daha çok öğreten merkezli iken F, G, H, I, J ve K yöntemleri daha çok öğrenenin öğrenmede aktif rol aldığı yöntemleri temsil eder.

Mosston'un öğretim yelpazesindeki yöntemler farklı düzeydeki beceri öğrenimine ve kritik psikolojik özellikleri (karar verme, özerklik, adanmışlık, içsel motivasyon ve dışsal motivasyon) geliştirmeye hizmet eder. Beceri öğrenimi bağlamında davranışçı yaklaşıma dayalı öğretim yöntemleri (A, B, C, D ve E) daha çok bilinen veya uygulanan becerilerin uyarıcı-tepki ilişkisi yoluyla tekrar edilerek, performansta gözlenebilir ve kalıcı değişimler yaratmayı hedefler (Ertmer ve Newby, 2013). Davranışsal yaklaşıma dayalı öğretim yöntemleri temel becerilerde ustalashmada etkili olabilmekteyken karmaşık problem çözme, kritik düşünme ve çıkarımda bulunma gibi üst düzey becerilerin ediniminde yetersiz kalmaktadır (Schunk, 1991). Bilişsel teorilere dayalı öğretim yöntemlerinde (F, G ve H) ise daha çok öğrenenin bilişsel aktivitelerine (örn. dikkat, bilgiyi kodlama) odaklanılır ve öğrenenin düşünceleri, inançları ve değer yargıları öğrenme sürecinde dikkate alınır (Winne, 1985). Öğrenenin bilgiyi kendisi için anlamlı hale getirmesi ve yeni öğrendiği bilgiyi organize ederek var olan bilgisi ile ilişkilendirmesi beklenir. Dolayısıyla bilişsel teorilere dayalı öğretim yöntemleri, davranışçı yaklaşıma göre, öğrenenin bilişsel süreçlerini ve sosyal özelliklerini dikkate aldığından, daha derinlikli ve ileri düzey öğrenme ortamları sağlayabilmektedir.

Yapılandırıcı yaklaşıma göre ise bilgi, kendi başına zihinden bağımsız değildir ve kişisel deneyimlere dayalı olarak üretilir (Bednar ve diğ., 1991). Öğrenme, öğrenme içeriği ve ortamı ile bütünleşmiştir (Bednar ve diğ., 1991). Dolayısıyla yapılandırıcı yaklaşımda öğrenenden, öğrenme ile doğrudan ilişkili olan bir ortamda aktif olarak gerçekçi deneyimler yaşayarak çeşitli problemleri çözmesi ve sonunda kendi ortamına özgü bilgiyi üretmesi beklenir. Jonassen'e (1991) göre üç dereceli bilgi edinimi (giriş, ileri düzey ve üst düzey) bulunmaktadır. Giriş seviyesindeki öğrenmelere nesnel yaklaşımlara dayalı öğretim yöntemleri (örn. Davranışçı yaklaşım) daha iyi cevap verebilmekteyken öğrenenin karmaşık ve iyi yapılandırılmamış problemleri çözebilmesine yarayacak üst düzey bilgi ediniminde öğrenenin gerçek ortamlarda aktif olarak öğrenme sürecinde merkezde olduğu yapılandırıcı öğretim yöntemlerine (I, J ve K) başvurulması gerekir.

Yapılandırıcı yaklaşımı yansıtan sporcu merkezli öğretim yöntemlerinin spor ortamında kullanılmasının çocuk ve gençlerin uzun vadede "özerklik" geliştirebilmelerindeki rolü oldukça önemlidir. Üst düzey becerileri edinme, karar verme ve karmaşık problemleri çözebilme becerilerinin edinilmesindeki önemli rolünün yanında, antrenörlerin sporcularda özerklik geliştirici uygulamalarının, sporcularda kalıcı olarak spordan haz alma ve spora adanmışlık duygusunun oluşmasında ve fiziksel olarak yoğun yüklere maruz kaldığında bile olumsuz algıları azaltmasında oldukça etkili olduğu bilinmektedir (Horn, 2015). Özerklik geliştirme, antrenörler tarafından yönlendirilmekte ve kontrollü ortamlarda sporculara seçme hakkı ve alınan kararlarda söz hakkı tanıma fırsatları yaratma yoluyla oluşmaktadır (Gillet ve diğ., 2012). Özerklik geliştiren ortamlarda çocuk ve gençlerde içsel motivasyona dayalı psikolojik dayanıklılık geliştirmekte, bu da onların ileriki spor kariyerlerinde ihtiyaç duyacakları uzun vadeli yüksek motivasyon ve adanmışlığın temelini oluştururken (Côté ve diğ., 2009) sporu bırakma davranışlarını azaltabilmektedir (Gillet ve diğ., 2012). Antrenörlük alanında yapılan güncel araştırmalar, özerklik geliştiren spor ortamlarının sporcuda spordan zevk alma ve adanmışlık algısını artırdığını göstermiştir (Larson ve diğ., 2020). Mosston'un öğretim yelpazesinde bulunan öğretim yöntemlerinin her biri, sporcuda özerklik geliştirici biçimde tasarlanabilmekle birlikte (Cassidy ve diğ., 2009), A yönteminden K yöntemine doğru giderek öğrenende daha fazla özerklik geliştirmeye odaklanmaktadır (Mosston ve Ashworth, 2002).

Antrenörlük uygulamaları, sporcuların özelliklerine, ortamın (katılımcı veya yarışmacı spor ortamı) ihtiyaçlarına ve öğretilen becerinin içeriğine bağlı olarak oluşan ihtiyaçlara cevap verebilmelidir. Örneğin, sporcuların karmaşık

problemleri çözme gereksiniminin yoğun olduğu yarışmacı spor ortamında veya erken yaşta insanın öğrenme doğasına uygun olan problem çözme ve yönlendirilmiş buluş yöntemlerinin ön planda olduğu ortamlarda, bilişsel ve yapılandırıcı yaklaşımlara dayalı öğretim yöntemlerinden ağırlıklı olarak faydalanılması beklenir. Bununla birlikte alanyazında beden eğitimi öğretmenlerinin ve antrenörlerin ağırlıklı olarak davranışçı yaklaşımlara dayalı öğretim yöntemlerini kullandıklarına dair argüman ve araştırmalar bulunmaktadır (Cassidy ve diğ., 2009; Demirhan ve diğ., 2008; İnce ve Hünük, 2010). Dolayısıyla antrenörlerin öğretim yöntemleri bilgisinin ve kullanım düzeyinin antrenör bakış açısından anlaşılması, bütün spor ortamlarında optimal sporcu gelişimi açısından oldukça önemlidir. Türkiye’de beden eğitimi ve spor ortamında yapılmış çalışmalarda (Cengiz ve Serbes, 2014; Demirhan ve diğ., 2008; Saraç ve Muştı, 2013) öğretmen ve öğretmen adaylarının öğretim yöntemi kullanımı kendi raporlamalarına dayalı olarak incelenmiştir. Yakın zamanda, antrenörlerin kullandıkları öğretim yöntemlerini sporcuların bakış açısından incelemeye olanak tanıyan “Antrenörlerin Kullandıkları Öğretim Yöntemleri – Sporcu (AKÖY-Sporcu)” ölçeği geliştirilmiştir (Kılıç ve İnce, 2019).

Bununla birlikte alanyazında antrenörlerin öğretim yöntemi kullanımını antrenörlerin algısına dayalı olarak incelenmesini sağlayacak geçerli ve güvenilir bir ölçeğe rastlanmamıştır. Bu çalışmanın amacı, AKÖY – Sporcu Sürümü (Kılıç ve İnce, 2019) ölçeğinde ortaya çıkan faktör yapısının eş zamanlı geçerliliğini ve iç tutarlılığını antrenörler ve onların sporcularından oluşan veri setinde sınamaktır.

YÖNTEM

Örneklem:

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Spor Dalı	Antrenör (n)			Sporcu (n)		
	Cinsiyet			Cinsiyet		
	Kadın	Erkek	%	Kadın	Erkek	%
Atletizm	0	5	8.9	3	6	6
Badminton	1	6	12.5	7	12	12.7
Basketbol	0	8	14.3	8	30	25.3
Boks	0	2	3.6	3	2	3.3
Futbol	0	2	3.6	7	0	4.7
Güreş	0	2	3.6	0	4	2.7
Halter	0	2	3.6	3	0	2
Judo	0	2	3.6	2	4	4
Karate	0	2	3.6	2	4	4
Kik boks	1	4	8.9	7	9	10
Tekvando	0	3	5.4	4	2	4
Tenis	1	6	12.5	3	8	7.3
Voleybol	1	4	8.9	6	0	4
Yüzme	1	3	7.1	9	5	9.3
Toplam		56			150	

Bu çalışmaya Ankara, Bartın, İstanbul ve Kırşehir’den 14 farklı spor dalından 56 antrenör (5 kadın, %8.9; 51 erkek, %91.1) ve bu antrenörlerin 150 sporcusu (64 kadın, %42.7; 86 erkek, %57.3) gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcı antrenörlerin yaş ortalaması 32.64’tür (SS = 7.10). Çalışmaya katılan antrenörler 1 ve 5’inci kademe aralığındadır (\bar{X} =

2.79; $R_{anj} = 5$). Yaşları 12-18 aralığında bulunan sporcuların spor deneyimi ortalama 4.85 ($SS = 2.697$) yıldır. Sporcular haftada 3 - 6 gün ($\bar{X} = 4.91$ gün; $SS = 1.266$) antrenman yapmaktadırlar. Bu çalışmada veri toplamada uygun örnekleme (convenience sampling) yöntemi kullanılmıştır (Creswell, 2012, s. 145). Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1’de sunulmaktadır.

Veri Toplama Aracı: AKÖY – Antrenör maddelerini, sporcu algısına dayalı olarak geliştirilmiş AKÖY – Sporcu Sürümü’ndeki (Kılıç ve İnce, 2019) 11 senaryo ve bunlar ile ilgili 5’li Likert ölçeğinde (Hiç, Nadiren, Ara sıra, Sıklıkla, Her zaman) cevaplanan 4’er soru oluşturmaktadır. Bu sorulardan ilki antrenörlerin öğretim yöntemini ne düzeyde kullandığını, diğerleri ise ilgili öğretim yöntemi ile ilgili sahip olunan değer algısını ölçmektedir. Ölçeğin 3 faktörlü yapısı sporcu örnekleminde Açıklayıcı Faktör Analizi yoluyla ortaya konmuş, bulunan faktör yapısının uyumluluğu diğer bir veri seti ile Doğrulayıcı Faktör Analizi yoluyla doğrulanmıştır (Kılıç ve İnce, 2019). Ölçek faktörlerinin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı her bir faktör için sırasıyla 0.72, 0.78 ve 0.76’dır.

AKÖY-Antrenör sürümünün geliştirilmesinde antrenörlerin kendi algılarının belirlenmesi amacıyla ölçek maddeleri onların kendi uygulamalarını düşünerek cevaplayacağı biçimde tasarlanmıştır (örn. “Bu yöntem ile antrenman yaptırımtayım”) (Ek 1).

Verilerin Toplanması: Çalışma için öncelikle Orta Doğu Teknik Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu’ndan onay alınmıştır (2016-EGT-053). Daha sonra ölçek, farklı spor dallarından antrenörlere ve onların sporcularına gönüllülük esasına uygun olarak yaklaşık iki aylık sürede antrenör ve sporcuların spor ortamlarında uygulanmıştır. İlk araştırmacı, antrenörlerin çalışma sahalarını ziyaret etmiş ve ölçeği kullanarak antrenör ve sporcularından aynı anda veri toplamıştır. Ölçeklerin uygulanması sırasında antrenörlerin sporcular ile aynı ortamda bulunmaması sağlanmıştır. Ölçeğin tamamlanması yaklaşık 15 dakika sürmüştür. Antrenör ve sporcular, ölçekleri tamamladıktan sonra doğrudan araştırmacıya teslim etmişlerdir.

Verilerin Analizi: AKÖY -Antrenör sürümünün geçerliliği, eş zamanlı geçerlik yöntemi ile incelenmiştir. Antrenör ve sporcularının puanlamaları arasında faktör bazlı anlamlı ilişkinin bulunması, incelenen ölçeğin faktör yapısının eş zamanlı geçerliliğini gösterir. Eş zamanlı geçerlikte çalışma veri değerlerinin farklı çalışmaların veri değerlerini ne düzeyde yordadığı incelenmektedir (Creswell, 2012; s. 164). Başka bir deyişle, eş zamanlı geçerlikte bir ölçek ile toplanan verinin diğer ölçek ile toplanan veri ile benzerliğinin yüksek olması beklenir (Cohen ve diğ., 2007, p. 140-141). Bu amaçla, antrenörlerin ve birlikte çalıştıkları sporcuların puanlamalarının ölçek faktörleri bağlamındaki ilişkileri Spearman Korelasyon analizi (Spearman’s Rho) yapılarak sınanmıştır. Ölçeğin AKÖY-Sporcu ölçeğinde belirlenmiş faktör bazlı güvenilirliğini bu veri setinde incelemek amacıyla antrenör ve sporcu verilerinin faktör bazlı Cronbach alfa katsayısı değerleri hesaplanmıştır.

Öncelikle, veri setine uygun analiz yöntemini belirlemek amacıyla veri setinde eksik veri ve normallik varsayımı SPSS 26 paket programı ile değerlendirilmiştir. Veri setinin tek değişkenli normalliğini incelemeye faktörleri temsil eden maddelerin çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiş ve veri seti Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile değerlendirilmiştir. Veri setinin normal dağılım göstermesi için öncelikle her bir maddenin çarpıklık ve basıklık değerinin -3 ve 3 arasında olması gerekir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Veriler normal dağılım göstermediğinden, korelasyon analizine parametrik olmayan Spearman Korelasyon analizi ile devam edilmiştir. Korelasyon analizi için antrenörlerin faktör bazlı puanları ve her bir antrenörün sporcularının faktör bazlı ortalama puanları hesaplanarak antrenör puanları ile eşleştirilmiştir. Ölçek güvenilirliğinin sınanmasında ölçek faktörlerinin Cronbach alfa değerinin 0.70 ve üzerinde olması ölçek faktörlerinin iç tutarlılığının kabul edilebilir olduğunu gösterir (Nunnally, 1978).

BULGULAR

Veri setinin ön değerlendirmesi sonucu eksik veriye rastlanmamıştır. “Sporcunun tasarladığı/başlattığı yaklaşım” faktöründe antrenörleri temsil eden madde değerlerinin çarpıklık ve basıklık değer aralıklarının referans aralıkların dışında olduğu gözlemlenmiştir. Kolmogorov- Smirnov ve Shapiro Wilk test değerlerinin “Problem çözme yaklaşımı” ve “Sporcunun tasarladığı/başlattığı yaklaşım” faktörlerinde antrenör ve sporcu verilerinde anlamlı bulunması da veri setinin normal dağılım göstermediğini belirtmektedir ($p > .05$). Dolayısıyla veri setinde eş zamanlı geçerlik sınaması, parametrik bir yöntem olmayan Spearman Korelasyon analizi yoluyla yapılmıştır.

Bulgular, antrenör ve onların sporcularının veri değerleri arasında her bir ölçek faktöründe yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir (Tablo 2).

Tablo 2

AKÖY Faktörlerinde Antrenör ve Sporcu Korelasyon Değerleri

	Faktör	<i>r</i>
	Antrenör merkezli yaklaşım	.83*
(AKÖY-Antrenör, AKÖY-Sporcu)	Problem çözme yaklaşımı	.71*
	Sporcunun tasarladığı/başlattığı yaklaşım	.62*

* $p < .001$ (iki uçlu)

Antrenörlerin ve çalıştıkları sporcuların puanlarının ortalamasının oluşturduğu veri setindeki faktör bazlı Cronbach alfa değerleri “Antrenör Merkezli Yaklaşım” için 0.86 “Problem Çözme Yaklaşımı” için 0.81 ve “Sporcunun Tasarladığı/Başlattığı Yaklaşım” için 0.69’dur.

TARTIŞMA

Çalışma bulgularına göre “Antrenörlerin Kullandıkları Öğretim Yöntemleri – Antrenör sürümü (AKÖY – Antrenör) ölçeği daha önce üç faktörlü yapı geçerliği gösterilmiş aynı ölçeğin sporcu sürümü ile eş zamanlı geçerliğe sahiptir. Antrenör sürümündeki üç faktörün kabul edilebilir düzeyde iç tutarlığı vardır.

Sporcuların oluşturduğu veri seti ile antrenörleri temsil eden veri setinin arasında yüksek düzeyde eş zamanlı uyumun gözlemlenmiş olması, AKÖY-Antrenör’ün yapı geçerliğini desteklemektedir. Bulgular, antrenör ve sporcuların ölçeğe verdikleri yanıtların faktör bazında oldukça benzer olduklarına işaret etmektedir. Ölçek güvenilirliği bağlamında bu çalışmada ölçek faktörlerinin Cronbach alfa değerleri 0.69 ile 0.86 aralığındadır. Çok faktörlü psikometrik sınamalarda ölçek faktörlerinin Cronbach alfa değerlerinin 0.60 ile 0.70 arasında olması genellikle kabul edilebilir bir durumdur (Field, 2009, s. 675).

Türk beden eğitimi ve spor alanyazınındaki çalışmalar, beden eğitimi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının kullandıkları öğretim yöntemlerini kendi algılarına dayalı olarak incelemiştir (Cengiz ve Serbes, 2014; Saraç ve Muştı, 2013). Bu çalışmalar, öğretmenlerin öğretim yöntemlerini kullanma durumlarının daha iyi anlaşılmasını sağlamışlardır ve öğretmenlere öğretim yöntemleri ile ilgili sunulan mesleki gelişim programlarının geliştirilmesinde yol gösterici olmuşlardır. Antrenörlerin öğretim yöntemi kullanımı ile ilgili daha önce geliştirilmiş bir ölçek olmaması, antrenörlerin öğretim yöntemlerini kullanma durumlarını nicel olarak değerlendirmemizi zorlaştırmaktadır. AKÖY – Antrenör Sürümü, antrenörlerin uygulamalarında kullandıkları öğretim yöntemlerini antrenörlerin kendi algılarına dayalı olarak

“Antrenör merkezli”, “Problem çözme” ve “Sporcunun tasarladığı/başlattığı” yöntemleri kullanma durumlarına göre gözden geçirmemizi sağlayacaktır. Ölçek, antrenman ortamında sporcu sürümü ile birlikte kullanıldığında da konunun sporcu ve antrenör algısıyla birlikte incelenmesini sağlayacaktır.

Spor ortamlarında antrenörlerin kullandıkları öğretim yöntemleri sporcuların gelişimsel ihtiyaçlarına ve spor ortamının gerekliliklerine bağlı olarak farklılık göstermelidir. Bunun gerçekleşebilmesi, antrenörlerin öğretim yöntemleri repertuarları ve bu yöntemlerin kuramsal temelleri hakkında derinlikli bilgi sahibi olmasını gerektirir. Ayrıca, spor eğitiminin günümüz sporcu kazanımı beklentilerini karşılayabilmesi için antrenörlerin, kullandıkları öğretim yöntemine/yöntemlerine neden başvurdukları ve bunun/bunların sporcularda nasıl çıktılar ile sonuçlanacağı hakkında öngörü geliştirmeleri gerekir (Cassidy ve diğ., 2009; s. 33). Antrenörlerin, öğretim yöntemlerinin kapsamı ve hizmet ettiği kazanımlar hakkında bilgi ve beceri yoksunluklarında kendi uygulamaları hakkındaki farkındalıkları düşük olabilmekte ve bu da çalıştıkları veya çalışacakları spor ortamının ihtiyaçlarına cevap veren öğretim stratejileri geliştirebilmelerini zorlaştırmaktadır.

Beceri öğrenimi bağlamında antrenörlerin, spor deneyimlerinin ilk evrelerinde daha çok davranışçı teoriye dayalı öğretim yöntemlerine başvurması olasıdır. Bununla birlikte öğretilen beceriler karmaşıklaştıkça ve beceri öğrenimi ile ilgili problemler belirsizleştikçe kişilerin bilgiyi üst düzey işleme gereksinimleri de artar (Ertmer ve Newby, 2013). Bu durum, antrenörlerin uygulamalarında bilişsel ve yapılandırmacı teorilere dayalı olan sporcu merkezli öğretim yöntemlerini kullanmalarını ve spor ortamını buna göre yapılandırmalarını gerektirir. Özerklik gelişimi, özellikle sporda üst düzey yetenek gelişiminde oldukça önemli bir unsurdur (Abbot ve Collins, 2004). Özerklik gelişimini birincil olarak destekleyen sporcu merkezli öğretim yöntemlerinin erken yaşlardan itibaren bilinçli kullanımı sporcularda karar verme ile karmaşık problem çözme becerilerinin ve içsel motivasyon ile adanmışlık özelliklerinin gelişimine destek olarak spor ortamlarında spora yaşam boyu katılım ve sporda üst düzey performansa ulaşmada önemli bir rol oynayacaktır (Balyi ve diğ., 2013; Cassidy ve diğ., 2009; Côté ve diğ., 2007). Özellikle yarışmacı spor ortamlarındaki öğrenme deneyimlerinin çocuk ve genç sporcuların üst düzey gelişim ihtiyaçlarıyla paralel olarak “bilişsel” ve “yapılandırmacı” teorilere dayalı sporcu merkezli öğretim yöntemlerinin ağırlıklı olarak kullanılarak tasarlanması gereklidir (Ertmer ve Newby, 2013). Bu bağlamda AKÖY – Antrenör, birçok spor dalında ve farklı spor ortamlarında (katılımcı/yarışmacı spor ortamları) çalışan antrenörlerin uygulamalarında kullandıkları öğretim yöntemleri ile ilgili farkındalıklarının artırılmasında ve konu alanı ile ilgili spor dallarına ve ortamlarına özgü mesleki ihtiyaçlarının belirlenerek uygun mesleki gelişim stratejilerinin geliştirilebilmesi için ihtiyaç duyulan bilimsel verinin üretilmesinde faydalı olacaktır. Ayrıca, AKÖY – Antrenör, antrenör adaylarının öğretim yöntemleri ile ilgili farkındalıklarının ve mesleki alan bilgilerinin sorgulanmasına ve geliştirilmesine yönelik bilimsel çalışmaların sistematik olarak yürütülebilmesine de önemli katkılarda bulunacaktır.

SONUÇ

Bulgular, Antrenörlerin Kullandıkları Öğretim Yöntemleri Ölçeği Antrenör Sürümü'nün (AKÖY-Antrenör) antrenörlerin öğretim yöntemi repertuarı ve kullanımı ile ilgili yeterliliklerinin incelenmesinde geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu göstermektedir. Antrenörlük uygulamalarında kullanılan öğretim yöntemleri, yaşam boyu spora devamlılığı ve sporda üst düzey gelişimi doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla antrenörlerin beceri öğretiminde kullandıkları yöntemler yakından takip edilmelidir. AKÖY-Antrenör, antrenörlerin konu alanı ile ilgili mesleki ihtiyaçlarını belirlemede ve bu ihtiyaçlara yönelik stratejileri geliştirmede faydalı olacaktır.

Ölçeğin eş zamanlı geçerliliği ve iç tutarlılığı, farklı illerden birçok spor dalını temsil eden antrenör ve sporcuların oluşturduğu veri seti kullanılarak sınanmıştır. Ölçeğin farklı spor dallarındaki antrenörlerde kullanılmasında yeniden

psikometrik ölçümlerin yapılması önerilmektedir. İleriki araştırmalarda antrenörlerin kullandıkları öğretim yöntemlerinin incelenmesinde antrenörlerin kendi algısının yanında, sporcuların antrenmanlarda deneyimledikleri öğretim yöntemleri ile ilgili algılarının da değerlendirilmesi (AKÖY – Sporcu Sürümü; Kılıç ve İnce, 2019), incelenen spor ortamında kullanılan öğretim yöntemleri ile ilgili daha güçlü saptamalar yapılabilmesine olanak tanıyacaktır.

Yazar Katkısı:

- 1. Koray KILIÇ:** Fikir/Kavram, Tasarım, Denetleme, Veri Toplama ve/veya İşleme, Analiz-Yorum, Makale Yazımı, Eleştirel İnceleme
- 2. Mustafa Levent İNCE:** Fikir/Kavram, Tasarım, Denetleme, Veri Toplama ve/veya İşleme, Analiz-Yorum, Makale Yazımı, Eleştirel İnceleme

Etik Kurul İzni ile İlgili Bilgiler

Kurul Adı: Orta Doğu Teknik Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Tarih: 13.04.2016

Sayı No: 2016-EGT-053

KAYNAKÇA

1. **Abbott, A., ve Collins, D.** (2004). Eliminating the dichotomy between theory and practice in talent identification and development: considering the role of psychology. *Journal of sports sciences*, 22(5), 395-408
2. **Abraham, A., Collins, D., ve Martindale, R.** (2006). The coaching schematic: Validation through expert coach consensus. *Journal of sports sciences*, 24(06), 549-564.
3. **Balyı, I., Way, R., ve Higgs, C.** (2013). *Long-term athlete development*. Human Kinetics.
4. **Bednar, A. K., Cunningham, D., Duffy, T. M., ve Perry, J. D.** (1991). Theory into practice: How do we link? In G. J. Anglin (Ed.), *Instructional technology: Past, present, and future*. Eglewood, Co: Libraries Unlimited.
5. **Cassidy, T., Jones, R.L. ve Potrac, P.** (2009). *Understanding sports coaching: The social, cultural and pedagogical foundations of coaching practice*, 2nd edn., Routledge, London, 2009.
6. **Cengiz, C., ve Serbes, Ş.** (2014). Türkiye'deki beden eğitimi öğretmen adaylarının tercih ettikleri öğretim stilleri ve stillere ilişkin değer algıları. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 5(2).
7. **Cohen, L., Manion, L., ve Morrison, K.** (2007). *Research methods in education* (6th ed.). Routledge.
8. **Côté, J., ve Gilbert, W.** (2009). An integrative definition of coaching effectiveness and expertise. *International journal of sports science & coaching*, 4(3), 307-323.
9. **Côté, J., Lidor, R., ve Hackfort, D.** (2009). IssP position stand: to sample or to specialize? seven postulates about youth sport activities that lead to continued participation and elite performance. *International Journal of Sport & Exercise Psychology*, 9, 7-17.
10. **Côté, J., Strachan, L., ve Fraser-Thomas, J.** (2007). Participation, personal development, and performance through youth sport. In *Positive youth development through sport* (pp. 48-60). Routledge.
11. **Creswell, J. W.** (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research. Fourth Edition.* (pp. 146-166). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
12. **Demirhan, G., Bulca, Y., Altay, F., Şahin, R., Güvenç, A., Aslan, A., Güven, B., Kangalgil, M., Hünük, D., Koca, C., ve Açıkada, C.** (2008). Comparison of the views of partners regarding the physical education curriculum and it's delivery. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 19(3), 157-180.
13. **Ertmer, P.A., ve Newby, T.J.** (2013). Behaviorism, cognitivism, constructivism: Comparing critical features from an instructional design perspective. *Performance improvement quarterly*, 26(2), 43- 71.
14. **Field, A. P.** (2009). *Discovering statistics using SPSS*. SAGE Publications.
15. **Gilbert, W., ve Côté, J.** (2013). Defining coaching effectiveness: A focus on coaches' knowledge. *Routledge handbook of sports coaching*, 147-159.
16. **Gillet, N., Berjot, S., Vallerand, R.J., ve Amoura, S.** (2012). The role of autonomy support and motivation in the prediction of interest and dropout intentions in sport and education settings. *Basic and Applied Social Psychology*, 34, 278-286.
17. **Horn, T. S.** (2015). Social psychological and developmental perspectives on early sport specialization. *Kinesiology Review*, 4, 248-266.
18. **İnce, M.L., ve Hünük, D.** (2010). Eğitim reformu sürecinde deneyimli beden eğitimi öğretmenlerinin kullandıkları öğretim stilleri ve stillere ilişkin algıları. *Eğitim ve Bilim*, 35(157), 128-139.
19. **Jonassen, D. H.** (1991). Evaluating constructivistic learning. *Educational Technology*, 31(9), 28 – 33.
20. **Kılıç, K., ve İnce, M. L.** (2019). Antrenörlerin kullandıkları öğretim yöntemleri ölçeği–sporcu sürümünün (AKÖY–SPORCU) geliştirilmesi. *Uluslararası Spor Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi*, 5(3), 119-128.
21. **Kulinna, P. H., ve Cothran, D. J.** (2003). Physical education teachers' self-reported use and perceptions of various teaching styles. *Learning and Instruction*, 13(6), 597-609.
22. **Larson, H.K., Young, B.W., McHugh, T.L.F., ve Rodgers, W.M.** (2020). The relative importance of training volume and coach autonomy support for preventing youth swimming attrition. *Current Issues in Sport Science (CISS)*.
23. **Mosston, M., ve Ashworth, S.** (2002). *Teaching physical education* (3th ed.). Columbus: Merrill Pub. Co.
24. **Nunnally, J.C.** (1978): *Psychometric Theory* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.
25. **Penney, D.** (2006). Coaching as teaching: New acknowledgements in practice. In *The sports coach as educator* (pp. 43-54). Routledge.
26. **Saraç, L., ve Muştu, E.** (2013). Öğretmen adaylarının beden eğitimi öğretim stillerini kullanım düzeyleri ile stillere ilişkin değer algılarının incelenmesi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(2), 112- 124.
27. **Schunk, D.H.** (1991). *Learning theories: An educational perspective*. New York: Macmillan.
28. **Tabachnick, B.G., ve Fidell, L.S.** (2013). *Using multivariate statistics*. Needham Heights, MA: Allyn and Bacon.
29. **Winne, P.H.** (1985). Cognitive processing in the classroom. In T. Husen & T. N. Postlethwaite (Eds.), *The International Encyclopedia of Education* (Vol. 2, pp. 795 – 808). Oxford: Pergamon.

EK 1

Antrenörlerin Kullandıkları Öğretim Yöntemleri Ölçeği – Antrenör

Yönerge

Aşağıda antrenörlerin antrenmanlarında kullandıkları 11 adet öğretim yöntemi ile ilgili senaryolar bulacaksınız. Her bir senaryoyu dikkatle okuduktan sonra altında verilen maddeler doğrultusunda kendinize en uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

	Hiç	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her Zaman
Bu yöntem ile antrenman yaptırımtayım.	☐	☐	☐	☐	☐
Bu yöntemin antrenmanı eğlenceli hale getireceğini düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
Bu yöntemin hareketleri ve kavramları öğretmemde yardımcı olacağını düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
Bu yöntemin sporcularımı öğrenmeye motive edeceğini düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐

Öğretim Yöntemi Senaryoları

1. Antrenör becerileri parçalara böler ve becerinin doğru yapılışını gösterir. Sporcular antrenör kendilerine söylediği anda ve tam olarak antrenörün söylediği gibi yapmaya çalışırlar. Antrenör sporculara geribildirim (düzeltme) verir ve sporcular antrenörün gösterdiği örneğe benzer şekilde yapmaya çalışırlar.
2. Antrenör spor salonunda sporcuların bir becerinin farklı bölümlerini veya değişik becerileri çalışabilecekleri birkaç istasyon hazırlar. Sporcular istasyonlar arasında gidip gelirler ve hareketleri (etkinlikleri) kendi hızlarında yaparlar. Antrenör etrafta dolaşır ve ihtiyaç olduğunda sporcuya yardım eder.
3. İki sporcu antrenörün hazırlamış olduğu bir hareket üzerinde birlikte çalışır. Bir sporcu hareketi (etkinliği) uygularken diğer sporcu eşine geribildirim (düzeltme) verir. Sporcular birbirlerine iyi geribildirim vermelerine yardımcı olabilecek bir kontrol listesi kullanabilirler.
4. Sporcular bir konu üzerinde bireysel olarak çalışırlar ve çalışmalarını kendileri kontrol ederler. Sporcular konuyu öğrenirken antrenör, onlara kendi kendilerine geribildirim (düzeltme) vermelerini sağlayacak bir kontrol listesi sunabilir.
5. Antrenör farklı zorluk seviyeleri olan bir öğrenme etkinliğini planlar. Sporcular, üzerinde çalışmak istedikleri seviyeyi seçerler. Sporcular etkinliğin seviyelerini değiştirerek kendi becerilerine uygun olacak şekilde etkinliği kolaylaştırma ya da zorlaştırma kararı alabilirler.

6. Antrenör sporculardan bir hareket problemine çözüm getirmelerini ister. Antrenör sporculara konuya özel bir dizi soru sorar ve sporcular, antrenörün keşfetmelerini istediği doğru cevabı bulana kadar kendi cevaplarını denerler.
7. Sporcular bir beceriyi veya konuyu mantıksal sorgulama yöntemini kullanarak öğrenmeye çalışırlar. Antrenör sporculara bir soru sorar. Sporcular bunu sorgular ve farklı çözümler üzerinde düşünürler. Sporcular soru üzerinde eleştirel düşünerek ve çözümleri deneyerek sorunun tek doğru cevabını keşfedebilirler/keşfetmeye çalışırlar.
8. Antrenör sporculardan bir hareket problemini çözmelerini ister. Sporcular sorulan hareket problemine değişik çözümler keşfetmeye çalışırlar. Sporcuların soruyu doğru cevaplamaları için çok sayıda yol vardır.
9. Antrenör genel konuyu seçer fakat sporcular öğrenme deneyimi ile ilgili kararların çoğunu kendileri verirler. Sporcular antrenörün rehberliği altında ne öğreneceklerine karar verirler ve daha sonra antrenöre danışarak kendilerine kişisel bir öğrenme programı tasarlarlar.
10. Sporcular hem ne öğreneceklerine hem de nasıl öğreneceklerine kendileri karar verirler. Antrenör ve sporcular temel bazı ölçütleri belirlerler fakat sporcular nasıl ve neyi öğrenecekleri hakkındaki kararların tamamından sorumludurlar. Sporcu ihtiyaç duyarsa, antrenör bilgi vererek yardımcı olabilir.
11. Sporcu yeni bir şey öğrenmek konusundaki her şeye kendi karar verir. Antrenörü bu sürece katıp katmayacaklarına bile sporcular karar verir. Antrenör sporcunun öğrenme konusunda verdiği kararları kabul eder.